

KURUMSAL YÖNETİM UYGULAMALARI: ÜLKELER ÖZELİNDE BİR SİSTEMATİK LİTERATÜR TARAMASI¹

CORPORATE GOVERNANCE PRACTICES: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW SPECIFIC TO COUNTRIES

Özgür TEZEL*, Gülsevım YUMUK GÜNAY**

Geliş Tarihi: 16.12.2022
(Received)

Kabul Tarihi: 04.07.2023
(Accepted)

ÖZ: Kurumsal yönetim uygulamalarına dünya genelinde ilginin artması ile birlikte literatürde bu konudaki araştırmaların da arttığı görülmektedir. Kurumsal yönetime dair uygulamaların kültür ve hukuk sistemi gibi nedenlerle ülkelere göre farklılık gösterdiği bilinmektedir. Bu araştırmanın amacı 2012-2022 yılları arası son on yıl içinde Web of Science veri tabanında gerçekleştirilen kurumsal yönetim uygulamalarına yönelik sistematik bir literatür taramasını ülke özelinde ele alarak çalışmaların sonuçlarını sentezlemektir. Araştırma neticesinde, kurumsal yönetime dair ülke özelinde ele alınan makaleler dahil edilme kriteri olarak diğer kriterlere eklenmiştir. Analizlerde ülkeler özelindeki kurumsal yönetim uygulamalarına dair makalelerin en sık yayınlandığı derginin “South African Journal of Economic and Management Sciences” olduğu; makalelerin yayınlanma sıklıklarının yıllara göre dalgalanmalar göstermekle birlikte, en sık yapılan yılların 2015 ve 2019 yılları olduğu; makalelerin genel olarak iki ya da daha fazla yazarlı olarak yürütüldüğü; araştırmalara en çok konu olan ülkelerin Birleşik Krallık, Güney Afrika ve Çin olduğu; ülke grubu olarak bakıldığında ise en sık konu olan ülke gruplarının Afrika ve Anglo-Sakson Ülkeler olduğu; en çok işlenen konuların sürdürülebilirlik, kurumsal yönetim ilkeleri ile hissedar ve paydaş ilişkileri olduğu görülmüştür. İncelenen makalelerde, birincil veriye ulaşmadaki zorlukların yanında güvenilirlik ve geçerliliği arttırmak gibi sebeplerle de nitel ve karma yöntemlerin nicel yöntemle göre daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Gerçekleştirilen sistematik literatür taraması ile ön plana çıkan konular ve makale sonuçlarının ülke uygulamaları konusunda okuyuculara fikir vererek literatüre katkı sağlayacağı ve bundan sonraki çalışmalara da ışık tutacağı; ülkemiz özelinde bakıldığında ise WOS veri tabanındaki SSCI'deki çalışmaların azlığının dikkat çektiği ve literatürde ülkemiz özelinde, bu konuda nitelikli çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Yönetim, Uygulamalar, Ülkeler, Sürdürülebilirlik.

¹ Bu çalışma Trakya Üniversitesi tarafından 3-4-5 Kasım 2022 tarihlerinde Uzunköprü/Edirne’de düzenlenen “Uzunköprü Sempozyumu-Her Yönüyle Uzunköprü” isimli ve temalı ulusal sempozyumda sözlü olarak sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş halidir.

* tezelozgur22@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2572-4980.

** Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, gulsevimyumuk@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6184-0714.

OPEN ACCESS

© Copyright 2023 Tezel & Yumuk Günay

ABSTRACT: With the increasing interest in corporate governance practices around the world, it is seen that the research on this subject have increased in the literature. It is known that practices regarding corporate governance differ from country to country for reasons such as culture and legal system. The aim of this research is to synthesize the results of the studies in the Web of Science database by addressing a systematic literature review on corporate governance practices carried out in the last ten years between 2012-2022 in a country-specific manner. As a result of the research, country-specific articles on corporate governance were added to other criteria as inclusion criteria. As a result of the analyzes, it was determined that the journal in which the articles on corporate governance practices on a country basis were published most frequently was the "South African Journal of Economic and Management Sciences"; Although the frequency of publication of the articles fluctuates according to the years, the most frequent years are 2015 and 2019; articles are generally conducted with two or more authors; the countries that were most subject to research were the United Kingdom, South Africa and China; When viewed as a country group, the country groups most frequently subject are African and Anglo-Saxon Countries; It has been seen that the most discussed topics are sustainability, corporate governance principles, and shareholder and stakeholder relations. In the articles examined, it was seen that qualitative and mixed methods were used more than quantitative methods for reasons such as increasing reliability and validity, as well as difficulties in accessing primary data. It is stated that the results of the systematic literature review and the results of the articles will contribute to the literature by giving an idea to the readers about the country practices and will shed light on the future studies; When we look at our country in particular, it is thought that the scarcity of studies in SSCI in the WOS database draws attention and that there is a need for qualified studies in our country in the literature.

Keywords: Corporate Governance, Practices, Countries, Sustainability.

EXTENDED ABSTRACT

One of the concepts introduced by the changing world in the 2000s has been the concept of corporate governance. Financial scandals such as Enron, Parmalat and WorldCom experienced around the world were effective in this situation. Corporate governance is based on four basic principles. These principles are listed as accountability, responsibility, public disclosure and transparency and fairness. These principles, set forth by the OECD, have been adopted and put into practice by large enterprises around the world in a short time. Although corporate governance practices are applied worldwide, there are differences in practices according to countries. The purpose of this research is to examine the corporate governance practices put forward based on countries with a systematic literature review, to see the studies on the current practices and to guide the next studies to be made in this field. The limitations of the research are as follows: 1-) Articles in the journals included in the SSCI index in the Web of Science database; 2-) Articles written in English and Turkish in the research; 3-) Articles between 2012-2022 (until March); 4-) Open access articles in the Business category and 5-) Articles examining corporate governance practices on a country basis are discussed. In this context, as a first step, a search was made in the Web of Science database as "corporate government practices", which was the research subject, and 7542 search results were obtained. In the second stage, 241 articles were accessed because of filtering according to the first four constraints listed above. Finally, 53 articles were reached by filtering the practices

expressed in the fifth constraint on a country basis. As a result of the examinations, it was seen that the number of studies fluctuated according to the years, and the years with the most intense articles were 2015 and 2019. The articles that are the subject of the research are about 22 different countries, and the countries with the highest number of topics are the United Kingdom, South Africa, and China; it was seen that the countries with the least subject are USA, Canada, Switzerland, Turkey, Taiwan, Egypt, Saudi Arabia, Ghana, Bosnia-Herzegovina, Mexico, Indonesia, and Malaysia. It was observed that the articles discussed were generally written with more than one author. When the subjects covered in the researches and associated with corporate governance practices are analyzed according to country groups, while studies specific to Anglo-Saxon countries mainly focus on sustainability, corporate social responsibility practices, financial risks, shareholder and stakeholder relations, legal and political norms and property structure; In studies specific to Continental European countries, it is seen that the subjects of shareholder and stakeholder relations, sustainability, internal audit and KY Principles are included. In studies specific to Far East countries, it is seen that social responsibility, sustainability reporting, legal and political norms, shareholder and stakeholder relations, ownership structure and risk issues are examined. In studies specific to Middle Eastern countries, it is seen that corporate governance principles, financial performance, CSR practices, sustainability, property structures, legal and political norms and auditing issues are discussed. Studies specific to African countries include corporate governance principles, sustainability, corporate social responsibility, auditor independence, shareholder and stakeholder relations, risks, and financial performance. In the studies specific to the Balkan countries, it has been seen that the subjects of auditing, corporate governance principles and financial performance are discussed. In studies specific to Latin American countries, sustainability and ownership structure issues are discussed; In South/Southeast Asian countries, it is seen that social responsibility, financial performance and sustainability issues are covered. Qualitative and mixed methods are mostly used in the articles examined on country-specific corporate governance practices; It has been observed that quantitative methods are used less than other methods. It is thought that addressing the issues of sustainability, corporate social responsibility, shareholder/stakeholder relations and financial performance of different countries in future studies will contribute to the literature. When we look at our country, it is noteworthy that there are few studies that can be published in SSCI indexed journals in the Web of Science database on corporate governance practices. In this respect, it is seen that there is a gap in the literature regarding qualified research on corporate governance practices in our country. It is thought that qualified studies on this subject will contribute to this field. Considering that the importance of corporate governance is being understood more and more each day, this study is important.

1. GİRİŞ

Küreselleşmenin her geçen gün daha çok hissedildiği iş hayatında işletmelere rekabet üstünlüğü sağlayan en önemli unsurların kalite ve maliyet olduğu görülmektedir. İşletmeler tarafından bu iki unsurun ele alınması yüksek finansal performans olarak kendini gösterse de sürdürülebilir finansal performans için kurumsal yönetim uygulamalarına ihtiyaç olduğu bilinmektedir. Özellikle son yıllarda sık yaşanan uluslararası finansal krizler ve bunların öncülü olarak işletmedeki etik dışı uygulamalar, kamu ve özel sektördeki yönetim politikalarının yetersizliğini gözler önüne sererken; şeffaflık, adillik, hesap verebilirlik ve sorumluluk kavramları çerçevesinde güven yaratan kurumsal yönetim uygulamaları daha da önemli kılmıştır. Yaşanan skandalların etkisiyle, yatırımcı kişi ya da şirketler, yatırım kararlarını verirken finansal performansın yanında, bu finansal bilgilerin güvenilir olmasını sağlayacak düzenlemelere de ihtiyaç duymaya başlamışlardır. Bu ihtiyaç ile ortaya çıkan kurumsal yönetim, işletmelerin yönetim anlayışı, finansal denetim ve hukuki düzenlemelerini kapsayan geniş bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sistemin ortaya çıkışı paydaşların doğru, güvenilir, açık ve tutarlı bilgilere ulaşma ihtiyacını karşılayan kurumsal yönetim işlevini oluşturmaktadır (Başkan ve Çopur Vardar, 2018:583).

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD, 2004:17-18) tarafından “bir şirketin yönetimi, yönetim kurulu, iç ve dış paydaşları arasındaki bağı kapsayan, mikro ve makro boyuttaki ekonomik politikalarından, ürün ve faktör piyasalarındaki rekabetin şiddetine kadar firmaların her hareketini şekillendiren unsurları daha yaygın ekonomik sınırlar içerisinde ele alan ve belirli resmi ve kurumsal değerlere dayanan yönetim alanı” olarak tanımlanmaktadır. Kurumsal yönetim teorisinin temelleri OECD tarafından atılmıştır. OECD tarafından ilk olarak 1999 yılında ortaya konulan dört temel ilke; (1) hesap verebilirlik, (2) sorumluluk, (3) kamuoyu aydınlatma ve şeffaflık ve (4) adil olma olarak belirlenmiştir (Yücel, Yücel ve Karavaş, 2021:286).

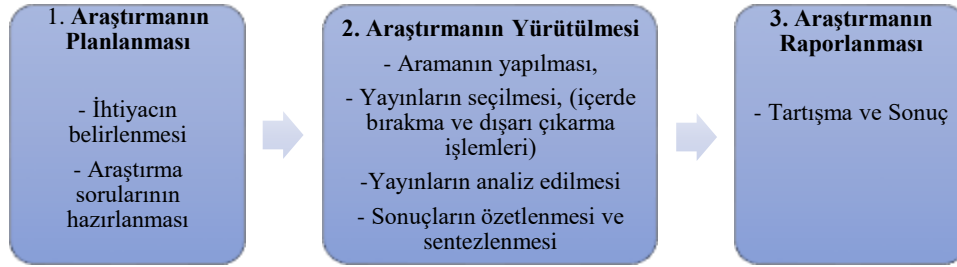
Kurumsal yönetimin en önemli bakış açılarından biri, söz konusu ilkelerin uygulanmasında devamlılığın sağlanmasıdır. Bu devamlılık işletmeleri uzun vadeli bakış açısı ile finansal sürdürülebilirliğe odaklanmasını sağlamakta ve kurumsal sürdürülebilirliği kurumsal yönetim için önemli bir araç durumuna getirmektedir. Diğer taraftan kurumsal yönetim için önemli olan diğer bir bakış açısı da tüm paydaşlarına karşı sorumluluğu hedefleyen sosyal sorumluluk anlayışıdır. Sosyal sorumluluk paydaşları birbirine göre önceliklendirmeden işletmenin hepsine karşı eşit düzeyde sorumlu hissetmektir.

Sahipliğin ve yönetimin birbirinden ayrılması ile ortaya çıkan vekalet sorunlarının giderilmesi ihtiyacı işletmelerin gerçekleştirdikleri kurumsal yönetim uygulamalarını özellikle hissedarların haklarını korumaya yönelik bir yapıyı ortaya koymaktadır (Njoroge, 2018:1). Her ne kadar ülkelerin sahip olduğu farklı kültür

yapıları, yasal düzenlemeleri işletmelerinin örgüt kültürlerine ve yönetim uygulamalarına yansımış ve ortaya farklı kurumsal yönetim uygulamaları çıkmışsa da hepsindeki ortak amaç “güven yaratmak” olmuştur. Kurumsal yönetim ilkeleri, mekanizmaları, teorileri ve uygulamaları göz önüne alındığında geçmişte gerçekleştirilen kurumsal yönetim çalışmalarında hangi ülkelerde kurumsal yönetim ile ilgili hangi konuların ele alındığı, hangi ilişkilerin kurulduğu ve ne tür sonuçlar elde edildiğinin ortaya konulmasının literatüre katkı yapacağı düşünülmektedir. Bu sebeple son 10 yıla ait kurumsal yönetim çalışmaları ele alındıkları ülkeler dikkate alınarak sistematik bir literatür taramasına tabi tutulmuş ve ülkelere yönelik sonuçlar bir araya getirilmiştir. Bu sayede çalışma kapsamındaki makalelerden yola çıkarak ülkelere yönelik kurumsal yönetim uygulamaları konusunda bakış açısı kazandırılması hedeflenmiştir.

2. YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden sistematik literatür taraması (SLT) yönetimi kullanılmıştır. SLT, belirli bir konuda, literatürde yer alan çalışmaların, belirli dahil etme kriterleri ile incelenerek, daha sonra yapılacak olan çalışmalara ışık tutmak adına çıkarımlarda bulunulan bir nitel araştırma yöntemidir. SLT, belirlenen araştırma soru ya da sorularına cevap bulabilmek adına, o güne değin yapılan çalışmaların belirlenen bir metot dahilinde incelenmesidir (Jesson, Matheson ve Lacey, 2011:9). Etkin bir şekilde uygulanan SLT ile araştırma konusu hakkında nelerin bilindiği ve bu konuda hangi çalışmalara ihtiyaç duyulduğu saptanabilmektedir (Köroğlu, 2015:61-69). SLT yöntemindeki Kitchenham (2004:3) tarafından önerilen üç aşamalı süreç Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1: SLT Aşamaları.

Kaynak: Kitchenham, B. (2004). *Procedures for Performing Systematic Reviews*. Keele University and National ICT Australia Ltd, 3.

SLT yönteminin kullanıldığı bu araştırma da Şekil 1’de ifade edilen süreç dikkate alınarak yürütülecektir.

2.1. Araştırmanın Planlaması

Özellikle son yıllarda kurumsal yönetim uygulamalarının önemi daha da artmıştır. Bu çalışma da kurumsal yönetim uygulamalarının hangi ülkeler özelinde, hangi dergilerde, hangi konularda, kaç yazarla, hangi yöntemle ve ne sıklıkla ortaya

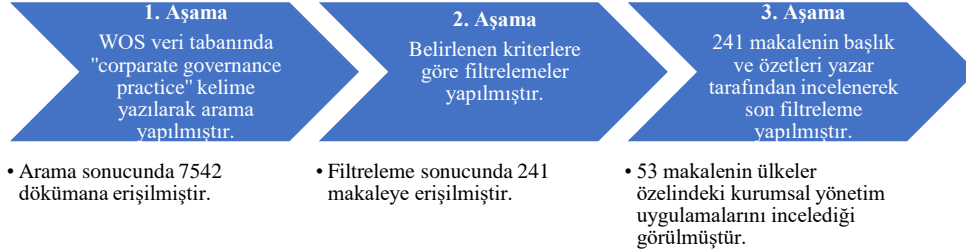
konuğuna dair bir çalışma yapılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülerek ele alınmıştır. Ülkeler özelindeki kurumsal yönetim uygulamalarının incelenmesi ile aşağıda ifade edilen sorulara cevap bulmak amaçlanmıştır:

- **S1:** Ülkeler özelinde incelenen kurumsal yönetim uygulamalarına dair makaleler hangi dergilerde ve ne sıklıkta yayınlamaktadır?
- **S2:** Ülkeler özelinde incelenen kurumsal yönetim uygulamalarına dair makalelerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- **S3:** Ülkeler özelinde incelenen kurumsal yönetim uygulamalarına dair makalelerde hangi ülkelerin uygulamaları incelenmektedir?
- **S4:** Ülkeler özelinde incelenen kurumsal yönetim uygulamalarına dair makalelerin yazar sayılarına göre dağılımı nasıldır?
- **S5:** Ülkeler özelinde incelenen kurumsal yönetim uygulamalarına dair makalelerde kullanılan araştırma yöntemlerinin dağılımı nasıldır?
- **S6:** Ülkeler özelinde incelenen kurumsal yönetim uygulamalarına dair makalelerde kurumsal yönetim konuları hangi konular ile bağdaştırılmaktadır?

Araştırmadaki bu sorulara dair ulaşılabilecek cevapların daha sonra ortaya konacak çalışmalara yön gösterileceği düşünülmektedir.

2.2. Araştırmanın Yürütülmesi

Araştırma kapsamında, WOS veri tabanında yer alan 2012-2022 (Mart ayında kadar) yılları arasında yazılmış olan ülkeler özelinde kurumsal yönetim uygulamalarına dair makaleler incelenmiştir. Araştırmadaki incelenen makalelerin seçimindeki aşamalar Şekil 2’de gösterilmektedir.

Şekil 2: Araştırmada İncelenen Makalelerin Belirlenme Süreci.

Bu amaçla Web Of Science veri tabanından yararlanılmıştır. Bu bağlamda ilk aşama olarak, Web Of Science veri tabanında, araştırma konusu "*corporate governance practices*" şeklinde arama yapılmış ve 7542 arama sonucuna erişilmiştir.

İkinci aşamada, erişilen 7542 makaleden araştırmaya dahil edilecek olanları belirlemek adına aşağıda belirtilen kriterlere dair bir filtreleme uygulanmıştır:

- WOS veri tabanında yer alan araştırmalar,
- Doküman olarak sadece makaleler,
- 2012-2022 (mart ayına kadar) yılları arasında yayınlanan makaleler,

- Open access (açık erişimli) makaleler,
- İngilizce ve Türkçe dilindeki makaleler,
- SSCI' nde yer alan makaleler,
- İşletme kategorisindeki makaleler ve
- KY uygulamalarını ortaya konduğu ülke özelinde ele alan makaleler (3. Aşamada).

Bu kriterler dışında kalan makaleler araştırmaya dahil edilmemiştir. Belirtilen bu kriterlere göre (1. ve 2. Aşamada) yapılan filtreleme sonucunda erişilen toplam makale sayısının 241 olduğu görülmüştür.

Araştırmanın amacının ülkeler özelindeki kurumsal yönetim çalışmalarının ortaya konması olması sebebi ile üçüncü ve son aşamada, erişilen 241 makalenin başlıkları ve özetlerinin incelenerek makalelerde incelenen kurumsal yönetim uygulamalarının ülke özelinde olup olmadığı saptanmıştır. Yapılan bu filtreleme işlemi WOS sistemi tarafından olanak sağlanan ülke filtrelemesinden farklıdır. Zira sistemde olanak sağlanan ülke filtrelemesi makalelerin yayınlandığı ülkelere dair filtrelemedir. Oysa araştırmadaki amaç, makalelerde incelenen ülke özelindeki kurumsal yönetim uygulamalarının ortaya konmasıdır. Bu bakımdan, ikinci aşama tarama sonucunda erişilen 241 makalenin özetleri yazar tarafından incelenerek araştırmaya dahil edilip edilmeyeceğine karar verilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda 53 makalenin ülkeler özelinde olduğu görülerek araştırmaya dahil edilmiştir.

3. ARAŞTIRMA SORULARINA AİT BULGULAR

Araştırmada sorularına (S1, S2, S3, S4, S5, S6) cevap bulmak adına yapılan incelemelerde elde edilen bulgular özetlenerek tablo ve grafikler şeklinde sıralanarak yorumlanmıştır. S1'den hareketle, incelenen 53 makalenin hangi dergilerde ve ne sıklıkta yayınlandığına dair bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir.

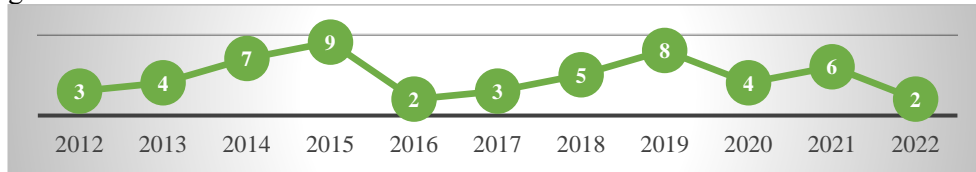
Tablo 1: Makalelerin Yayınlandığı Dergiler ve Yayın Sayıları

Dergi Adı	Yayın Sayısı
South African Journal of Economic and Management Sciences	6
Economic Research	3
Journal of Business Ethics	3
Corporate Governance-Oxford	3
Managerial Auditing Journal	2
International Review of Financial Analysis	2
International Business Review	2
European Business Organization Law Review	2
Business & Society	2
Corporate Social Responsibility and Environmental Management	2
Sustainability Accounting, Management and Policy Journal	2
Journal of Business Economics and Management	2
Management Science	1

International Forestry Review	1
British Accounting Review	1
Accounting and Finance	1
South African Journal of Business Management	1
Geoforum	1
Environment and Planning A	1
South African Journal of Economics	1
Renewable and Sustainable Energy Reviews	1
Journal of Management & Organization	1
Journal of Management Inquiry	1
Management and Organization Review	1
Animal	1
International Journal of Human Resource Management	1
Journal of Management	1
City Research Online	1
Academy of Management Journal	1
Review of Business Management	1
Journal of Business Finance & Accounting	1
Business Strategy and the Environment	1
Accounting, Auditing & Accountability Journal	1
Accounting Forum	1
Toplam	53

Tablo 1'den hareketle, belirlenen kriterler dahilinde incelenen ülkeler özelindeki kurumsal yönetim uygulamalarına dair 53 makalenin 34 farklı dergide yayımlandığı görülmektedir. Bu dergilerden ülkeler özelindeki kurumsal yönetim uygulamalarına dair makalelerin en fazla yayınladığı derginin "South African Journal Of Economic And Management Sciences" (6) olduğu görülmüştür.

S2'ye cevap bulmak amacı ile incelenen makalelerin yıllara göre dağılımı incelenmiş olup, incelenen bu makalelerin yıllara göre dağılımları da Grafik 1'de gösterilmektedir.

Grafik 1: Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı.

Grafik 1 incelendiğinde, belirlenen dönem içinde ülkeler özelindeki kurumsal yönetim uygulamalarına dair makaleler, yayınlanma sıklıklarının yıllara göre dalgalanmalar göstermekte olup en fazla yayının 2015 (9) yılında yapıldığı görülmektedir. Ancak, içerisinde bulunduğumuz 2022 yılında yayınlanması muhtemel makalelerin de olacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

S3'te cevap aranan incelenen makalelerin kurumsal yönetim uygulamalarını ele aldıkları ülkelerin ortaya konması araştırmanın asıl amacını oluşturmaktadır. Araştırmaya dahil edilen makaleler 22 farklı ülkeyi araştırma konusu olarak ele almışlardır. Bu bakımdan makalelerin kurumsal yönetim uygulamalarını inceledikleri ülkelere göre dağılımlarını görmek adına Tablo 2 incelenmelidir.

Tablo 2: Makalelerin İncelikleri Ülkelere Göre Dağılımı

Ülke Grubu	Makale Sayısı	Ülkelere Göre Dağılım
Anglo-Sakson	12	BK: 8, ABD: 1, Kanada: 1, Avustralya: 2
Kıta Avrupası	5	Almanya: 3, İsviçre: 1, Türkiye: 1
Uzak Doğu	10	Çin: 7, Japonya: 2, Tayvan: 1
Orta Doğu	2	Mısır: 1, Suudi Arabistan: 1
Afrika	13	Güney Afrika: 8, Gana: 1, Nijerya: 4
Balkanlar	3	Bosna -Hersek: 1, Hırvatistan: 2
Latin Amerika	3	Meksika: 1, Brezilya: 2
Güney (doğu) Asya	5	Malezya: 1, Bangladeş: 3, Endonezya: 1
Toplam	53	53

Tablo 2 incelendiğinde, belirlenen dönemde ülke özelindeki kurumsal yönetim uygulamalarına en fazla konu olan ülkeler grubunun Afrika ülkeleri (13) ve Anglo-Sakson ülkeleri (12) olduğu görülmektedir.

S4'te incelenen makalelerin yazar sayılarının (tekli, ikili ve üç ya da daha fazla) ne şekilde dağılım gösterdiği sorusuna cevap aranmıştır. Makalelerin yazarları incelendiğinde, yazarların tek yazar, iki yazar ve üç ya da daha fazla yazar olmak üzere üç gruba ayrıldıkları görülmektedir. Bu dağılım Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3: Makalelerin Yazar Sayılarına Göre Dağılımı

Yazar Sayısı	Sayı	%
Tek yazarlı	8	15,0
İki yazarlı	16	30,2
Üç ya da daha fazla yazarlı	29	54,8
Toplam	53	100

Tablo 3 incelendiğinde, kurumsal yönetim uygulamalarına dair ülkeler özelindeki araştırmalarda tek yazarlı çalışmaların sayısının az olduğu dikkat çekmektedir. Araştırma makalelerinin 29'unun (%54,8) üç ya da daha fazla yazara sahip makaleler olduğu görülmektedir. Bu bakımdan, kurumsal yönetim uygulamalarına dair ülkeler özelindeki çalışmaların genel olarak çok yazarlı çalışmalar olduğu anlaşılmaktadır.

S5'te incelenen makalelerdeki kullanılan araştırma yöntemlerinin nasıl dağılım gösterdiğini ortaya konmak amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan analizdeki bulgular Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4: Makalelerde Kullanılan Araştırma Yöntemlerinin Dağılımı

Araştırma yöntemi	Sıklık (Sayı)	Sıklık (%)
Nitel	24	45,3
Nicel	5	9,4
Karma	24	45,3
Toplam	53	100

Tablo 4 incelendiğinde, incelenen ülkeler özelindeki kurumsal yönetim uygulamalarına dair 53 makalenin 24'ünde (%45,2) nitel, 5'inde (%9,4) nicel ve 24'ünde (%45,2) karma araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir.

Son olarak, S6'da incelenen makalelerin kurumsal yönetim uygulamalarını ve ele alınan bağlam karşılaştırması ortaya konması amaçlanmıştır. Bu bakımdan makalelerin ele aldıkları ve ilişki kurdukları konu başlıklarının dağılımı Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5: Makalelerin Ele Alındıkları Konular ve Sıklıkları

Ele Alınan Konular	Makalelerdeki Sıklıkları
Sürdürülebilirlik	12
Kurumsal Yönetim İlkeleri	9
Hissedar ve Paydaş İlişkisi	9
Mülkiyet Yapısı	8
Finansal Performans	6
Kurumsal Sosyal Sorumluluk	6
Denetim	5
Risk	4
Etik	2
Hukuki ve Politik Normlar	2
İnsan Kaynakları Yönetimi	1
Kadın Yöneticiler	1
Din	1

Tablo 5 incelendiğinde, kurumsal yönetim uygulamalarına dair ülkeler özelindeki makalelerde en fazla ele alınan konunun sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirliğin alt boyutları (12) olduğu görülmektedir.

4. ÜLKELER ÖZELİNDEKİ KURUMSAL YÖNETİM UYGULAMALARI

Araştırma kapsamında incelenen 53 makaleye konu olan 22 ülke; Anglosakson, Kıta Avrupası, Uzak Doğu, Orta Doğu, Afrika, Balkan, Güney ve Kuzey Afrika ve Güney Asya Ülkeleri olmak üzere sekiz grupta toplanmıştır. İfade edilen ülke gruplarına ait bulgular bu bölümde özetlenerek verilmiştir.

4.1. Anglosakson Ülkelerdeki Kurumsal Yönetim Uygulamalarına Dair Çalışmalar

Anglosakson ülkeler grubundaki ülkelerin konu edinildiği makaleler incelendiğinde, ABD, Avustralya, Birleşik Krallık ve Kanada'daki kurumsal yönetim uygulamalarının ele alındığı 12 makale olduğu görülmüştür.

ABD’de, 2008 bankacılık krizini de içerisine alan 2006-2018 yılları arasındaki dönemde, CEO narsizminin kurumsal yönetimi nasıl etkilediği araştırılmış ve krizden önce CEO narsizminin, özellikle risk almayı teşvik eden tazminat politikaları (hisse senedi) ve bankaların politikalarının riskliliğini olumlu yönde etkilediği; ancak yukarı (üst yönetime) çıkıldıkça bilgili yabancı yöneticilerin varlığıyla narsizmin olumlu etkisinin azaldığı ifade edilmiştir (Buyl, Boone ve Wade, 2017:1372-1400).

Avustralya’daki uygulamaları ele alan çalışmalarda ilk olarak rüşvet olayları ele alınmış ve özellikle medyanın daha önce şirket yöneticileri tarafından rapor edilen bu olayları teşhir etmek istemedikleri ortaya konulmuştur. Şirket yönetimlerinin aynı zamanda hissedarların çıkarlarını korumak amacıyla finansal risklerden kaçınmaya yönelik cezaları kullandığı anlaşılmaktadır (Islam, Cooper, Haque ve Jones, 2022:30-56). Avustralya yasalarında gerçekleştirilen değişikliklerin doğal olarak işletmelerin kurumsal yönetim uygulamalarını da etkilediği başka bir çalışmanın sonucu olarak ortaya konmuştur (Beekes, 2015:931-963).

Birleşik Krallık’taki kurumsal yönetim çalışmalarında, iç denetim fonksiyonu olarak bilinen (IAF)’nin iç yönetim sistemlerinin etkinliği açısından önemli olduğu ifade edilmiştir (Ismael ve Roberts, 2018:288-317). İşletmelerin sürdürülebilirlik raporları ile kazanç yönetimleri arasında olumsuz ilişkilerin olduğu görülmüştür (Al-Shaer, 2020:2355-2373). Khan, Korac-Kakabadse, Skouloudis ve Dimopoulos (2019:170-185) tarafından insan kaynakları ve engelli istihdamına ilişkin kurumsal açıklamaların yeterli düzeyde olmadığı ifade edilmiştir. Martin ve Gollan (2012:3295-3314) ait çalışmada, kurumsal yönetim ve İK paydaş modelinin ortaya çıkmasını engelleyen unsurların, finans sektörünün küresel doğası, işletmelerin bu sektörün ihtiyaçlarını tatmin etme istekleri ve hükümetin RBS (Royal Bank of Scotland)’yi özel sektör mülkiyetine dönüştürme arzusu olduğu anlaşılmıştır. Tilba ve McNulty (2013:165-182)’nin araştırmasında, yatırımcı mülkiyeti ve kontrolü teorisinin kurumlar tarafından yatırım fonu yönetimini destekleyen bir unsur olarak algılandığı ifade edilmiştir. Birleşik Devletler’deki Birleşik Krallık şirketleri tarafından yapılan satışların kapsamı ile ölçülen ürün piyasası ilişkileri, daha yüksek ücret, ABD tarzı ödeme düzenlemelerinin daha fazla kullanımı ve Birleşik Krallık’taki Birleşik Krallık ücret farkının azalması ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir (Gerakos, Piotroski ve Srinivasan, 2013:2413-2434). Birleşik Krallık’taki kurumsal yönetim uygulamalarında cinsiyetçi bir yaklaşım ile kadınların ele alındığı, özellikle bağımsız üye olarak kadınların tercih edildiği durumlarda sınırlı kazanç yönetiminin benimsendiği görülmüştür (Arun, Almahrog ve Aribi, 2015:137-146). Sonuç olarak Birleşik Krallık’taki son 20 yıldaki hükümetlerin ortaya koyduğu düzenleyici reformlarda kilit kavram olarak “riski” ele aldıkları görülmektedir (Demeritt, Rothstein, Beaussier ve Howard, 2015:373-391).

Kanada özelinde yapılan kurumsal yönetim uygulamalarına dair çalışmada, firmanın yönetim kurulu etkinliği ölçüsü ile firmanın aynı anda ve gelecekteki piyasa performans ölçüsü olan Tobin's Q arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu görülmüştür (Conheady, 2015:290-303).

4.2. Kıta Avrupası Ülkelerindeki Kurumsal Yönetim Uygulamalarına Dair Çalışmalar

Kıta Avrupası ülkeleri grubundaki ülkelerin konu edinildiği makaleler incelendiğinde, Almanya, İsviçre ve Türkiye'deki kurumsal yönetim uygulamalarının ele alındığı toplam beş makale olduğu görülmüştür.

Almanya'da gerçekleşen kurumsal yönetim uygulamalarına dair araştırmalarda, kurumsal yönetim uygulamalarına dair mevcut isteksizliğin siyasi anlamdaki nedeninin coğrafi erişimdeki sınırlılıkla ilişkilendirildiği (Ringe ve Ringe, 2021:87-124); paydaş yöneliminden ve onun benzersiz faydalarından kaynaklanan modern bir paydaş değer sistemi için çağrıda bulunduğu görülmüştür (Bottenberg, Tuschke ve Flickinger, 2017:165-180). Almanya'daki KOBİ'ler üzerinde yapılan araştırmada, mevcut engellerin "yeşil enerji sistem güvenilirliği ile ilgili bilgi eksikliği", "yeşil enerji fiyat primlerinin yukarı yönlü önyargılı algıları" ve "ürünlerin imalatında yeşil enerji kullanımının müşterilere ulaştırılamaması" olduğu ve bu engelleri aşmak adına KOBİ'lere destekler verilmesi ile KOBİ'lerin cesaretlendirmeleri gerektiği ifade edilmiştir (Rahbauer, Menapace, Menrad ve Decker, 2016:1185-1194).

İsviçre'deki kurumsal yönetim uygulamalarına dair araştırmada, yönetim denetimlerinin üç ana nedenden dolayı kurumsal yönetime yönelik bir araç olarak yaygın olarak kullanılmadığı varsayılmıştır. Bunlar, (1) yönetim denetimlerini yürütmek için gereken araçlar ve becerilerin geleneksel denetimler için gerekli olanlardan farklı olması; (2) ulusal kültürün, yönetim denetimlerindeki hiyerarşi ve yetki kavramlarının yanı sıra, yönetsel tutum kavramları nedeniyle de önemli bir rol oynaması ve (3) yüksek bir kurumsal yönetim olgunluk derecesi olmadan, şirketlerin bu tür karmaşık denetimleri yürütmekte zorluk yaşamaları olduğu ifade edilmiştir (Brender, 2015:785-810).

Türkiye'nin ele alındığı çalışmada, 2007-2019 yılları arasında Borsa İstanbul XKURY Endeksinde yer alan şirketler, OECD tarafından ortaya konan kurumsal yönetim ilkeleri yönünden incelenmiş ve panel veri analizleri neticesinde muhasebeye dayalı performans ile kurumsal yönetim ilkeleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu ortaya konmuştur (Saygılı, Saygılı ve Taran, 2021:884-904).

4.3. Uzak Doğu Ülkelerindeki Kurumsal Yönetim Uygulamalarına Dair Çalışmalar

Uzak Doğu ülkeleri grubundaki ülkelerin konu edinildiği makaleler incelendiğinde, Çin, Japonya ve Tayvan'daki kurumsal yönetim uygulamalarının ele alındığı toplam 10 makale olduğu görülmüştür.

Çin’de yapılan araştırmalarda, işletmelerin daha fazla sosyal yatırım yaparak ekonomik anlamda ödüllendirme bekladıkları, bunun için de siyasi ideolojiye bağlı kalmaları gerektiği ifade edilmiştir (Durum, Tilt ve Seet, 2021:1-28). Li, Wang ve Wu (2020:338-373) tarafından yapılan araştırmada nitelikli yabancı yatırımların sosyal sorumluluk uygulamalarını geliştirmek için uygun bir kanal olduğu görülmüştür. Çin Borsası’nda işlem gören firmaların kapsam uygunluğunun, kazanç baskısı tavsiye/piyasa değerinin yüksek statülü aracı kurumlar tarafından kapsanan firmalar için güçlenirken, diğer aracı kurumlar tarafından ele alınan firmalar için zayıfladığı ifade edilmiştir (Zhang, Wang ve Zhou, 2019:717-742). Başka bir araştırmada, yasaların mevzuat ve uygulanması arasındaki tutarsızlığa dikkat çekilmekte ve yasal gelenekleri içeren bütünsel bir “hukuk” anlayışı kazanmanın önemi ifade edilmektedir (Weng ve Zhao, 2018:93-140). Zhang (2021:53-74) tarafından ortaya konan çalışmada, gelişmekte olan piyasalardaki kurumsal baskıların yönlendirici etkisinin olduğu ve sürdürülebilirliğin önünde bir engel olarak kirlilik kaynaklı rüşvetin varlığı ifade edilmiştir. Çin ticari bankaları, kontrol eden hissedar türlerine göre üç kategoriye ayrılmakta ve hükümet tarafından kontrol edilen bankaların (GCB'lerin) devlete ait işletmeler (SOECB'ler) veya özel yatırımcılar (PCB'ler) tarafından kontrol edilenlerden daha fazla risk alma eğiliminde olduğu görülmektedir (Dong, Meng, Firth ve Hou, 2014:120-130). KY uygulamalarının farklılığı kurumsal analizleri zenginleştirmekte ayrıca, gelişmekte olan ekonomilerde KSS uygulamaları üzerinde önemli etkileri olduğu ifade edilmektedir (Ge ve Zhao, 2017:539-568).

Japonya’daki kurumsal yönetim uygulamalarına dair çalışmalarda, ana şirketin kar aktarımı yoluyla kontrol gücü olmayan hissedarları sömürdüğü ve PP olarak ifade edilen öz sermaye ihtilaflarını azaltmak için alt kuruluşlara satış geliştirme fırsatları sunduğu ifade edilmiştir (Fujita ve Yamada, 2022:263-283). 2000’li yıllarda Japonya’da Amerikan ve İngiliz hedge fonları tarafından uygulanan türden hissedar çatışmacı aktivizminin Japon yatırımcılardan ve yöneticilerden kabul görmediği veya Japon firmalarındaki kurumsal yönetim uygulamalarının içsel odağını değiştirmediği görülmüştür (Buchanan, Chai ve Deakin, 2014:296-311).

Tayvan’da kurumsal yönetim uygulamalarına dair yapılan araştırmada, 2006–2010 yılları arasında, kurul bağımsızlığının ve kurul etkinliğinin yüksek düzeyde olduğu ve açıklama kalitesi üzerinde önemli bir pozitif etkiye sahip olduğu; ayrıca, aile sahipliği yönetim kurulu bağımsızlığı ve açıklama kalitesi arasındaki ilişkinin olumlu yönde olduğu ifade edilmiştir (Liu, Valenti ve Chen, 2016:662-679).

4.4. Orta Doğu Ülkelerindeki Kurumsal Yönetim Uygulamalarına Dair Çalışmalar

Orta Doğu ülkeleri grubundaki ülkelerin konu edinildiği makaleler incelendiğinde, Mısır ve Suudi Arabistan’daki kurumsal yönetim uygulamalarının ele alındığı toplam iki makale olduğu görülmüştür.

Mısır'daki kurumsal yönetim uygulamalarına dair araştırmada, Mısır şirketlerinin 2007'den 2016'ya kadar olan dönemde piyasa ve finansal performansına ilişkin derecelendirmeler ve dolayısıyla son siyasi devrimlerin etkisini belirlediği, ekonomik faydaların çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim uygulamaları ile ilişkili olduğu görüşünü desteklediği ifade edilmiştir (Aboud ve Diab, 2019:498-520).

Suudi Arabistan'ın konu edinildiği kurumsal yönetim uygulamalarına dair araştırmada, büyük yönetim kurullarına sahip şirketlerin diğerlerinden daha fazla denetçi ve devlet mülkiyeti, daha etkin kurumsal yönetim komitesi ve daha yüksek kurumsal sahipliği kapsadığı; buna karşılık, özellikle hisse sahipliğinde önemli ölçüde bir artışın olduğu ortaya konulmuştur (Al-Bassam, Ntim, Opong ve Downs, 2018:335-377).

4.5. Afrika Ülkelerindeki Kurumsal Yönetim Uygulamalarına Dair Çalışmalar

Afrika grubundaki ülkelerin konu edinildiği makaleler incelendiğinde, Gana, Güney Afrika ve Nijerya'daki kurumsal yönetim uygulamalarının ele alındığı toplam 13 makale olduğu görülmüştür.

Gana'da ortaya konan kurumsal yönetim uygulamalarına dair araştırmada, Gana ile AB arasındaki Gönüllü Ortaklık Anlaşmasının, şeffaflığı artırarak orman ürünlerine dair gözlemlenen kötü uygulamaları azaltacağı sonucuna varılmıştır (Carlsen ve Hansen, 2014:537-548).

Güney Afrika'daki kurumsal yönetim uygulamalarına dair araştırmalarda, sürdürülebilir kurumsal yönetim getirilerinin sektörler arasında homojen olarak dağılmadığı ortaya konmuştur (Johnson., Erasmus ve Mans-Kemp, 2019:1-13). KSS açıklamaları ile firma değeri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı ifade edilmiştir (Horn, De Klerk ve De Villiers, 2018:1-10). Güney Afrika'daki uygulamalarda, denetim başarısızlıkları ve kurumsal anlamdaki mali skandalların denetçi bağımsızlığı ve mesleki şüpheciliğin sonucu olmadığı ve denetçi firmalarının uzun dönemli görev sürelerinin bağımsızlığı ve mesleki şüpheciliği arttırmadığı ifade edilmiştir (Marx ve Harber, 2020:1-12). Mans-Kemp ve Zyl (2021:1-11) tarafından yapılan araştırmada, teknolojinin hissedar aktivizmini geliştirmekte önemli bir etken olduğu görülmüştür (De Villiers ve Hsiao, 2017:1-18). Ntim (2013:373-392) tarafından ortaya konan çalışmada, paydaş KY hükümlerine uyum ile finansal performans arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir bağlantı olduğu saptanmıştır. Güney Afrika'da hem hissedarlar hem de diğer paydaşlar üzerinde kurumsal yönetim uygulamalarının açıklanmasının firma değerini olumlu etkilediği ifade edilmiştir (Ntim, Opong ve Danbolt, 2012:84-105). Gönüllü iklim değişikliği önündeki en önemli engelin uluslararası politik çevredeki belirsizlikler olduğu görülmüştür (De Jongh ve Mollmann, 2014:639-652).

Nijerya'da ortaya konan kurumsal yönetim uygulamalarına dönük çalışmalarda, ilk olarak, Nijeryalılar arasındaki yüksek dindarlığa rağmen, dinin

ülkedeki istenen kurumsal yönetim sistemini teşvik etmediği ifade edilmiştir (Nakpodia, Shrikes ve Sorour, 2020:956-994). Nijerya'daki kurumsal yönetim anlayışının ve uygulamalarının sürdürülebilir olduğu ancak bu konuda inceleme yapanlarca farklı yorumlandığı ortaya konulmaktadır (Adegbite, 2015: 319-330). Uluslararası bir iş ortamında, iyi yönetim uygulamalarının firma düzeyindeki itici güçlerini açıklamada bağlama (Afrika), verimliliğe (araçsallık) ve meşruluğa (sembolik) dikkat çekilerek kurumsal yönetim faaliyetlerine katkıda bulunduğu ifade edilmiştir (Adegbite, Amaeshi ve Nakajima, 2013:524-538). Diğer bir araştırmada, Nijerya'daki hissedar aktivizminin ülkenin siyasi kültürü ile paralellik gösterdiği; Güney Afrika'nın aktif yatırımcı çıkarlarına dayalı hissedar aktivizmi yapısı ve uygulaması ile Sahra altı Afrika'daki en gelişmiş kurumsal yönetim sistemine sahip olduğu ve Nijerya'daki kurumsal yönetim uygulamalarının iyileştirilmesi için örnek alınabileceği ifade edilmiştir (Adegbite, Amaeshi ve Amao 2012:389-402).

4.6. Balkan Ülkelerindeki Kurumsal Yönetim Uygulamalarına Dair Çalışmalar

Balkan Ülkeleri grubundaki ülkelerin konu edinildiği makaleler incelendiğinde, Bosna-Hersek ve Hırvatistan'daki kurumsal yönetim uygulamalarının ele alındığı toplam üç adet makale olduğu görülmüştür.

Bosna-Hersek'te uygulanan kurumsal yönetim uygulamalarına dair araştırmada hem bankacılık sistemi hem de Bosna-Hersek'in tüm ekonomik sistemi için uzun vadeli sürdürülebilir ve sosyal açıdan sorumlu bir büyüme ve gelişmenin gerekli olduğu ifade edilmiştir (Matic ve Papac, 2014:784-798).

Hırvatistan'daki kurumsal yönetim uygulamalarına dair çalışmalarda, denetim komitesinin iç denetim faaliyetinin iyileştirilmesi üzerinde doğrudan etkisinin olduğu ifade edilmiştir (Tusek, 2015:187-203). Diğer bir araştırmada, kurumsal yönetimin iş performansını açıklamada önemli bir faktör olduğu, Hırvat şirketlerinin Zagreb Menkul Kıymetler Borsası (ZSE) CROBEX (R) (Hırvat hisse senedi endeksi) resmi hisse endeksine dahil edildiği; şirket performansı ile CROBEX Endeksi arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğu; 2008, 2009 ve 2010 yılları şirketin kurumsal yönetim uygulamalarının başarılı performanstaki değişiklikleri açıklamada önemli rol oynamasına karşın, 2007 yılındaki kurumsal yönetim uygulamalarında tersi bir durumun görüldüğü ve son olarak, kurumsal yönetim uygulamalarının (alt endeks) şirket performansındaki değişiklikleri açıklamak için önemli olmadığı ifade edilmiştir (Korent, Đunđek ve Klačmer Čalopa, 2014:221-231).

4.7. Latin Amerika Ülkelerindeki Kurumsal Yönetim Uygulamalarına Dair Çalışmalar

Latin Amerika Ülkeleri grubundaki ülkelerin konu edinildiği makaleler incelendiğinde, Brezilya ve Meksika'daki kurumsal yönetim uygulamalarının ele alındığı toplam üç makale olduğu görülmüştür.

Brezilya'nın konu olduğu kurumsal yönetim uygulamalarında, Brezilya şirketlerinin sosyal ve çevresel açıklamalarının sahiplikteki oylamalara odaklanmaları arasında pozitif yönlü ilişkili olduğu, ayrıca şirketlerin kurumsal sürdürülebilirlik endeksinde yer almaları ya da çevreye karşı dinamik tutum sergileme potansiyeli olan sektörlerde yer almalarının kendilerine olumlu anlamda katkı sağladığı görülmüştür (Viana ve Crisóstomo, 2020:906-927). Brezilya'nın ülke özelindeki kurumsal yönetiminde bir yandan Amazon ormanlarının yok edilmesi diğer yandan küresel nüfusun artan et talebi için tarımsal üretim ile doğal çevre arasındaki dengenin önemine vurgu yapıldığı ifade edilmiştir (Latawiec, Strassburg, Valentim, Ramos ve Alves-Pinto 2014: 1255-1263).

Meksika'ya dair Elsayed ve Ammar (2020:253-278) tarafından yapılan araştırmada, kurumsal sürdürülebilirliğin Meksika Körfezi'ndeki petrol sızıntısının ardından yeniden meşrulaştırma sürecini yönetmek için sosyal olarak oluşturulmuş sağlam bir uygulama olmakla birlikte dinamik, çevik ve karşılıklı bağımlılığın etkisinde olduğu ifade edilmiştir.

4.8. Güney/Güneydoğu Asya Ülkelerindeki Kurumsal Yönetim Uygulamalarına Dair Çalışmalar

Güney/Güneydoğu Asya Ülkeleri grubundaki ülkelerin konu edinildiği makaleler incelendiğinde, Bangladeş, Endonezya ve Malezya'daki kurumsal yönetim uygulamalarının ele alındığı toplam beş makale olduğu görülmüştür.

Bangladeş özelinde gerçekleştirilen kurumsal yönetim uygulamalarında ilk olarak kurumsal yönetimin sosyal sorumluluk yönünün ön plana çıkarıldığı ve özellikle alıcılar ve endüstri birlikleri tarafından yönlendirildiğinde tedarikçilerin KSS katılımlarının arttığı yönünde sonuçlar elde edilmiştir (Fontana ve Egels-Zandén, 2019: 1047-1064). Devletin neoliberal kalkınma politikalarının yerel ekonomilerinin bünyesine dahil edilmesi ile çalışma hayatında farklı uygulamalar ve özel düzenlemelere rastlandığı ifade edilmiştir (Alamgir ve Banerjee, 2019:272-297). Bangladeş'teki kurumsal yönetim uygulamalarında kabul edilen kodların işletme performansında iyileştirici etkisinin olduğu hatta regresyon analizi ve kurumsal yönetim ölçümleri ile banka performansları arasında olumlu etkilerin gözlemlendiği ifade edilmektedir (Islam, Sathye ve Hu, 2015:43-52).

Endonezya özelinde ortaya konan kurumsal yönetim uygulamalarına dair araştırmada, ifşa edilen, yani şeffaflık ilkesi dahilinde açıklayıcı bilgilerini paylaşan firma sayısının arttığı ortaya koyulmuştur. 2011'de %42,9'dan 2014'te %48,1'e gelen artışla firmaların bilgi paylaşımında bulunduğu en önemli madde "iklim değişikliği" olmuştur. Ayrıca firma karlılıkları, kaldıraç oranları, şirket büyüklükleri ve içinde buldukları endüstri dalının özelliklerinin sera gazı emisyonuna yönelik açıklamaların önemli belirleyicileri olduğu ifade edilmektedir. Diğer taraftan çalışma bulguları, sera gazı emisyonu açıklamalarının paydaşlardan gelen baskıları

azaltmak için bir mekanizma olarak kullanıldığını da göstermektedir (Faisal, Andiningtyas, Achmad, Haryanto ve Meiranto, 2018:1397-1406).

Malezya'da ortaya konan kurumsal yönetim uygulamalarına dair araştırmalarda, dünyanın en büyük ikinci palmiye yağı üreticisi olan Malezya'da, tomruk şirketleri, palmiye yağı şirketleri ve hatta sorumlu vatandaşların artık biyoçeşitlilik üzerindeki etkilerini, gelişmekte olan yeni bir biyoçeşitlilik pazarından Biyoçeşitliliği Koruma Sertifikaları satın alarak telafi edebildiği; biyoçeşitlilik pazarları, biyoçeşitlilik yönetişiminin daha geniş bir piyasalaştırma ve neoliberalleşme eğiliminin parçası olduğu, bunların biyoçeşitlilik kaybına karşı koymak ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için (teknik) kazan-kazan çözümleri olarak tanıtıldığı bulgusuna erişilmiştir (Brock, 2015:278-290).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Son 10 yıllık süre içerisinde, kurumsal yönetim uygulamalarına yönelik ülkeler özelinde gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde, araştırma sayılarının yıllara göre dalgalanmalar gösterdiği, en yoğun makale yayınlanan yılların ise 2015 ve 2019 yılları; en az yayın yapılan yılların ise 2016 ve 2022 (Mart ayına kadar) olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, makaledeki literatür taramasının 2022 yılı mart ayında yapılması itibari ile 2022 yılı içerisinde, ülkeler özelindeki kurumsal yönetim uygulamalarına dair daha fazla makalenin yayınlanmasının muhtemel olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.

Araştırmaya konu olan makalelerin 22 farklı ülkeyi konu aldığı, makalelere en fazla konu alınan ülkelerin Birleşik Krallık, Güney Afrika ve Çin; en az konu edinilen ülkelerin ise ABD, Kanada, İsviçre, Türkiye, Tayvan, Mısır, Suudi Arabistan, Gana, Bosna-Hersek, Meksika, Endonezya ve Malezya olduğu görülmüştür. Ülke özelindeki kurumsal yönetim uygulamalarına dair makalelere konu olan ülkeler, ülke grubuna göre incelendiğinde, en fazla konu olan ülke gruplarının Afrika Ülkeleri ve Anglo-Sakson Ülkeler; en az konu olan ülke grubunun ise Orta Doğu Ülkeleri olduğu görülmektedir.

Ele alınan makalelerinin genel olarak birden fazla yazarlı olarak yazıldığı görülmüştür. Bu durumun temelinde, yazarların birbirlerinin görüş ve bilgi birikimlerinden yararlanarak sinerji yaratma isteği olabilir. Yazarlar, farklı akademik ortamlar ve kültürlerle oluşturdukları çalışma sistemi ile nitelik bakımından zengin ve değerli çalışmalar ortaya koymaktadır.

Araştırmalarda ele alınan ve kurumsal yönetim uygulamaları ile bağdaştırılan konular ülke gruplarına göre incelendiğinde, Anglosakson ülkeler özelindeki çalışmalarda, ağırlıklı olarak sürdürülebilirlik, kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları, finansal riskler, hissedar ve paydaş ilişkileri, hukuki ve politik normlar ve mülkiyet yapısı konuları yer verilirken; Kıta Avrupası ülkeleri özelindeki çalışmalarda ise hissedar ve paydaş ilişkileri, sürdürülebilirlik, iç denetim ve KY İlkeleri konularına yer verildiği görülmektedir. Uzak Doğu ülkeleri özelindeki

çalışmalarda, sosyal sorumluluk, sürdürülebilirlik raporlaması, hukuki ve politik normlar, hissedar ve paydaş ilişkileri, mülkiyet yapısı ve risk konularının irdelendiği görülmektedir. Ortadoğu ülkeleri özelindeki çalışmalarda, kurumsal yönetim ilkeleri, finansal performans, KSS uygulamaları, sürdürülebilirlik, mülkiyet yapıları, hukuki ve politik normlar ve denetim konularının ele alındığı görülmektedir. Afrika ülkeleri özelindeki çalışmalarda, kurumsal yönetim ilkeleri, sürdürülebilirlik, kurumsal sosyal sorumluluk, denetçi bağımsızlığı, hissedar ve paydaş ilişkileri, riskler ve finansal performans konularının yer aldığı görülmektedir. Balkan ülkeleri özelindeki çalışmalarda, denetim, kurumsal yönetim ilkeleri ve finansal performans konularının ele alındığı görülmüştür. Latin Amerika ülkeleri özelindeki çalışmalarda, sürdürülebilirlik ve mülkiyet yapısı konularının ele alındığı; Güney/Güneydoğu Asya ülkelerinde ise sosyal sorumluluk, finansal performans ve sürdürülebilirlik konularının işlendiği görülmektedir.

Ülke özelindeki kurumsal yönetim uygulamalarına dair incelenen makalelerde çoğunlukla nitel ve karma yöntemlerin kullanıldığı; nicel yöntemlerin ise diğer yöntemlere oranla daha az kullanıldığı görülmüştür. Nicel yöntemlerin kullanılmamasında birincil veriye ulaşmadaki zorlukların etkili olduğu anlaşılmıştır. Araştırmacıların güvenilirlik ve geçerliliği arttırmak ve ikincil verilerle analiz yapmak gibi sebeplerle karma yöntemleri; incelenen konular arasında bağlam oluşturma adına da nitel yöntemleri kullandıkları görülmüştür. Bunlara ilave olarak, son yıllarda akademik araştırmalarda nitel yöntemlerin tercih edilme eğiliminin artmasının da bu durumun ortaya çıkmasında etkili olduğu ifade edilebilir.

Sonuç olarak kurumsal yönetim uygulamalarının her geçen gün daha fazla toplum tarafından benimsenmesiyle birlikte, bu konuda ortaya konan çalışmaların da artış gösterdiği görülmektedir. Ortaya konan bu çalışmaların genel anlamda kurumsal yönetim ilkelerini (şeffaflık, hesap verebilirlik, adil olma ve sorumluluk) yansıtacak şekilde, sürdürülebilirlik raporlaması, kurumsal sosyal sorumluluk, paydaş ilişkileri ve finansal performans gibi konularla birlikte ele alındığı görülmektedir. Özellikle şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerinin firmaların finansal performansına olumlu etkisinin olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, adil olma ve sorumluluk ilkelerinden hareketle ortaya konan kurumsal sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik faaliyetlerinin de firmaların kurumsal imajına katkı sağladığı ve bu firmalara olan yatırımı arttırdığı görülmüştür. Bu uygulamaların hayata geçirilmesinde, 2030 yılında varılması amaçlanan sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin de etkili olduğu ifade edilebilir (UN, <https://sdgs.un.org/goals>, E.T.: 20.04.2022).

Farklı ülkelere ait sürdürülebilirlik, kurumsal sosyal sorumluluk, hissedar/paydaş ilişkileri ve finansal performans konularının gelecekte yapılacak çalışmalarda da ele alınmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ülkemiz özelinde bakılacak olursa, kurumsal yönetim uygulamalarına dair Web of

Science veri tabanında SSCI endeksli dergilerde yayınlanabilecek nitelikte araştırmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu bakımdan, ülkemizde kurumsal yönetim uygulamalarına dair ortaya konacak nitelikli araştırmalara dair literatürde bir boşluk olduğu görülmektedir. Bu konuda ortaya konacak nitelikli çalışmaların bu alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Etik Beyan

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen tüm kurallara uyulduğu beyan edilmiştir.

Etik Kurul Onayı

Araştırmanın etik kurul izni gerektirmeyen araştırmalardan olduğu beyan edilmiştir.

Çıkar Çatışması ve Finansal Katkı Beyanı

Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması ve finansal katkı beyan edilmemiştir.

Yazarlık Katkı Beyanı

Çalışmanın tüm aşamaları yazarlar tarafından tasarlanmış ve hazırlanmıştır.

KAYNAKÇA

Adegbite, E. (2015). Good corporate governance in Nigeria: Antecedents, propositions and peculiarities. *International business review*, 24(2), 319-330.

Adegbite, E., Amaeshi, K., & Amao, O. (2012). The politics of shareholder activism in Nigeria. *Journal of Business Ethics*, 105(3), 389-402.

Adegbite, E., Amaeshi, K., & Nakajima, C. (2013). Multiple influences on corporate governance practice in Nigeria: Agents, strategies and implications. *International Business Review*, 22(3), 524-538.

Alamgir, F., & Banerjee, S. B. (2019). Contested compliance regimes in global production networks: Insights from the Bangladesh garment industry. *Human Relations*, 72(2), 272-297.

Al-Bassam, W. M., Ntim, C. G., Opong, K. K., & Downs, Y. (2018). Corporate boards and ownership structure as antecedents of corporate governance disclosure in Saudi Arabian publicly listed corporations. *Business & Society*, 57(2), 335-377.

Arun, T. G., Almahrog, Y. E., & Aribi, Z. A. (2015). Female directors and earnings management: Evidence from UK companies. *International Review of Financial Analysis*, 39, 137-146.

Başkan, T. D. ve Çopur Vardar, G. (2018). Sigorta Sektöründe Kurumsal Yönetim Uygulanmasının Firma Performansına Etkisi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, Özel Sayı, Ankara, 582-607.

Beekes, W., Brown, P., & Zhang, Q. (2015). Corporate governance and the informativeness of disclosures in Australia: a re-examination. *Accounting & Finance*, 55(4), 931-963.

Bottenberg, K., Tuschke, A., & Flickinger, M. (2017). Corporate governance between shareholder and stakeholder orientation: Lessons from Germany. *Journal of Management Inquiry*, 26(2), 165-180.

- Brender, N., Yzeiraj, B., & Fragniere, E. (2015). The management audit as a tool to foster corporate governance: an inquiry in Switzerland. *Managerial Auditing Journal*, 785-810.
- Brock, A. (2015). "Love for sale": Biodiversity banking and the struggle to commodify nature in Sabah, Malaysia. *Geoforum*, 65, 278-290.
- Buchanan, J., Chai, D. H., & Deakin, S. (2014). Agency Theory in Practice: a Qualitative Study of Hedge Fund Activism in Japan. *Corporate Governance: An International Review*, 22(4), 296-311.
- Buyl, T., Boone, C., & Wade, J. B. (2019). CEO narcissism, risk-taking, and resilience: An empirical analysis in US commercial banks. *Journal of Management*, 45(4), 1372-1400.
- Carlsen, K., & Hansen, C. P. (2014). Rent-seeking and timber rights allocation in Ghana. *International Forestry Review*, 16(6), 537-548.
- Conheady, B., McIlkenny, P., Opong, K. K., & Pignatelli, I. (2015). Board effectiveness and firm performance of Canadian listed firms. *The British Accounting Review*, 47(3), 290-303.
- De Jongh, D., & Mollmann, C. M. (2014). Market barriers for voluntary climate change mitigation in the South African private sector. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 17(5), 639-652.
- De Villiers, C. J., & Hsiao, P. C. K. (2017). A review of accounting research in internationalising journals in the South African region. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 20(1), 1-18.
- Demeritt, D., Rothstein, H., Beaussier, A. L., & Howard, M. (2015). Mobilizing risk: explaining policy transfer in food and occupational safety regulation in the UK. *Environment and Planning A*, 47(2), 373-391.
- Dong, Y., Meng, C., Firth, M., & Hou, W. (2014). Ownership structure and risk-taking: Comparative evidence from private and state-controlled banks in China. *International Review of Financial Analysis*, 36, 120-130.
- Durum, H., Tilt, C., & Seet, P. S. (2021). The influence of the Chinese government's political ideology in the field of corporate environmental reporting. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 34 (9), 1-28.
- Elsayed, N., & Ammar, S. (2019). Sustainability governance and legitimisation processes: Gulf of Mexico oil spill. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 258-271.
- Faisal, F., Andiningtyas, E. D., Achmad, T., Haryanto, H., & Meiranto, W. (2018). The content and determinants of greenhouse gas emission disclosure: Evidence from Indonesian companies. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 25(6), 1397-1406.
- Fontana, E., & Egels-Zandén, N. (2019). Non sibi, sed omnibus: influence of supplier collective behaviour on corporate social responsibility in the Bangladeshi apparel supply chain. *Journal of Business Ethics*, 159(4), 1047-1064.
- Fujita, K., & Yamada, A. (2022). Conflicts between parent company and non-controlling shareholders in stakeholder-oriented corporate governance: evidence from Japan. *Journal of Business Economics and Management*, 23(2), 263-283.

Ge, J. & Zhao, W. (2017). Institutional Linkages with the State and Organizational Practices in Corporate Social Responsibility: Evidence from China. *Management and Organization Review*, 13(3), 539-573. doi: 10.1017/mor.2016.56.

Gerakos, J. J., Piotroski, J. D., & Srinivasan, S. (2013). Which US market interactions affect CEO pay? Evidence from UK companies. *Management Science*, 59(11), 2413-2434.

Horn, R., De Klerk, M., & De Villiers, C. (2018). The association between corporate social responsibility reporting and firm value for South African firms. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 21(1), 1-10.

Islam, J., Sathye, M., & Hu, H. (2015). Examining the relationship between corporate governance and bank performance in Bangladesh. *South African Journal of Business Management*, 46(4), 43-52.

Islam, M. A., Cooper, B. J., Haque, S., & John Jones, M. (2022). Moral versus pragmatic legitimacy and corporate anti-bribery disclosure: evidence from Australia. In *Accounting Forum*, 46(1), 30-56.

Ismael, H. R., & Roberts, C. (2018). Factors affecting the voluntary use of internal audit: evidence from the UK. *Managerial Auditing Journal*, 288-317.

Jesson, J.K., Matheson, L. ve Lacey, F.M. (2011). *Doing Your Literature Review*, Traditional and Systematic Techniques, SAGE, 9.

Johnson, R., Erasmus, P. D., & Mans-Kemp, N. (2019). Assessing the business case for environmental, social and corporate governance practices in South Africa. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 22(1), 1-13.

Khan, N., Korac-Kakabadse, N., Skouloudis, A., & Dimopoulos, A. (2019). Diversity in the workplace: An overview of disability employment disclosures among UK firms. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 26(1), 170-185.

Kitchenham, B. (2004). *Procedures for Performing Systematic Reviews*. Keele University and National ICT Australia Ltd, 1-3.

Korent, D., Đunđek, I., & Klačmer Čalopa, M. (2014). Corporate governance practices and firm performance measured by Croatian Corporate Governance Index (CCGI®). *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 27(1), 221-231.

Köroğlu, S.A. (2015). Literatür taraması üzerine notlar ve bir tarama tekniği, *GiDBDERGi*, 1, 61-69.

Latawiec, A. E., Strassburg, B. B., Valentim, J. F., Ramos, F., & Alves-Pinto, H. N. (2014). Intensification of cattle ranching production systems: socioeconomic and environmental synergies and risks in Brazil. *Animal*, 8(8), 1255-1263.

Li, Z., Wang, P., & Wu, T. (2021). Do foreign institutional investors drive corporate social responsibility? Evidence from listed firms in China. *Journal of Business Finance & Accounting*, 48(1-2), 338-373.

Liu, Y., Valenti, A., & Chen, Y. J. (2016). Corporate governance and information transparency in Taiwan's public firms: The moderating effect of family ownership. *Journal of Management & Organization*, 22(5), 662-679.

Mans-Kemp, N., & van Zyl, M. (2021). Reflecting on the changing landscape of shareholder activism in South Africa. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 24(1), 1-11.

Martin, G., & Gollan, P. J. (2012). Corporate governance and strategic human resources management in the UK financial services sector: the case of the RBS. *The International Journal of Human Resource Management*, 23(16), 3295-3314.

Marx, B., & Harber, M. (2020). Auditor independence and professional scepticism in South Africa: Is regulatory reform needed? *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 23(1), 1-12.

Nakpodia, F., Shrivies, P. J., & Sorour, M. K. (2020). Examining the link between religion and corporate governance: insights from Nigeria. *Business & Society*, 59(5), 956-994.

Njoroge, J. N. (2018), The Effect of Corporate Governance on Working Capital Management for Firms Listed at The Nairobi Securities Exchange. *International Journal of Business Management and Processes*, 2(1), 1-14.

Ntim, C. G. (2013). An integrated corporate governance framework and financial performance in South African-listed corporations. *South African Journal of Economics*, 81(3), 373-392.

Ntim, C. G., Opong, K. K., & Danbolt, J. (2012). The relative value relevance of shareholder versus stakeholder corporate governance disclosure policy reforms in South Africa. *Corporate Governance: An International Review*, 20(1), 84-105.

OECD. (2004). *OECD Principles of Corporate Governance*, 17-18.

Ringe, W. ve Ringe, G. (2021). Stewardship and shareholder engagement in germany. *European Business Organization Law Review*, 22(1), 87-124.

Saygılı, A. T., Saygılı, E., & Taran, A. (2021). The effects of corporate governance practices on firm-level financial performance: evidence from Borsa Istanbul Xkury companies. *Journal of Business Economics and Management*, 22 (4), 884-904.

Tilba, A., & McNulty, T. (2013). Engaged versus disengaged ownership: The case of pension funds in the UK. *Corporate Governance: An International Review*, 21(2), 165-182.

UN, <https://sdgs.un.org/goals>, Erişim Tarihi: 20.04.2022.

Viana, D. B. C., & Crisóstomo, V. L. (2020). The effects of voting ownership concentration on social and environmental disclosure: empirical evidence from Brazil. *Revista Brasileira de Gestão de Negócios*, 21, 906-927.

Weng, S., & Zhao, J. (2018). Contextualizing Legal Norms: A Multi-Dimensional View of the 2014 Legal Capital Reform in China. *European Business Organization Law Review*, 19(1), 93-140.

Yücel, R., Yücel, D., Karavaş, A. (2021). Sürdürülebilirlik İçin Kurumsal Yönetim ve Firma Performansı İlişkisi. Toplum 5.0'a Doğru Sürdürülebilirlik, II. *International Academician Studies Congress*, 284-286.

Zhang, Y. (2021). Greasing dirty machines: Evidence of pollution-driven bribery in China. *Journal of Business Ethics*, 170(1), 53-74.

Zhang, Y., Wang, H., & Zhou, X. (2019). Dare to be different? Conformity versus differentiation in corporate social activities of Chinese firms and market responses. *Academy of Management Journal*, 63(3), 717-742.